

16.5.2005

806/4/05

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Pirkko Äijälä-Roudasmaa

VIIVÄSTYS ASIAKIRJOJEN LUOVUTTAMISESSA

1

KANTELU

Kantelija pyysi kirjeessään eduskunnan oikeusasiamiestä tutkimaan Espoon sosiaalitoimen Leppävaaran perhekeskuspäällikön menettelyä tapauksessa, jossa kantelija oli pyytänyt lastensuojelun asiakkaina olleiden poikiensa A:n ja B:n sosiaalitoimessa olleita asiakirjatietoja itselleen.

Kantelija kertoi jättäneensä syyskuussa 2002 perhekeskuspäällikölle pyynnön saada asiakirjatiedot pojista an tietyltä ajalta. Kantelun mukaan perhekeskuspäällikkö oli ollut yhteydessä kantelijaan lukuisilla sähköpostiviesteillä kertoen hänen jo saaneen poikiaan koskevat asiakirjat, ja pyytänyt kantelijaa olemaan yhteydessä sosiaaliohityöntekijään, jos häneltä puuttui joitain tiettyjä asiakirjoja.

Kantelija kertoi olleensa yhteydessä myös sosiaaliasiamieheen, joka oli avustanut häntä täyttämään tietosuojavaltuutetun lomakkeen asiakirjatietojen saamiseksi pojistaan ajalta 20.4.2001–13.8.2002. Hän oli allekirjoittanut lomakkeen 22.10.2002.

Kantelija sai kertomansa mukaan lopulta molempia poikiaan koskevan asiakirja-aineiston, mutta hänen mielestään perhekeskuspäällikkö oli tahallisesti vitkutellut asiassa. Tämän seurauksena sosiaalitoimi onnistui ottamaan hänen poikansa B:n huostaan antamatta hänelle ajoissa riittäviä tietoja, jotta hän olisi voinut puuttua asiaan.

- - -

3

RATKAISU

3.1

Asiaa koskeva lainsäädäntö

Laissa viranomaisen toiminnan julkisuudesta (jäljempänä julkisuuslaki) säädetään tiedon antamisesta viranomaiselta pyydetystä asiakirjasta. Lain 13 §:n mukaan pyyntö saada tieto viranomaisen asiakirjan sisällöstä on yksilöitävä riittävästi siten, että viranomainen voi selvittää, mistä asiakirjasta on kyse.

Lain 14 §:n mukaan viranomaisen asiakirjan antamisesta päättää se viranomainen, jonka hallussa asiakirja on. Jos viranomainen kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa, hänen on ilmoitettava kieltäytymisensä syy ja annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi.

Lain 14 § 4 momentin mukaan asia on käsiteltävä viivytyksettä, viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön.

Julkisuuslain 16 §:n mukaan viranomaisen asiakirjan sisällöstä annetaan tieto suullisesti taikka antamalla asiakirja viranomaisen luona nähtäväksi ja jäljennettäväksi tai antamalla siitä kopio tai tuloste.

3.2

Tapahtumain kulku

Kantelijan kantelukirjelmän perusteella jäi epäselväksi ja jälkikäteen vaikeasti todennettavaksi, koska ja mitä asiakirjoja hän oli pyytänyt pojistaan ennen 22.10.2002. Espoon kaupungin antamista selvityksistä ilmeni, että kantelijalle oli jo 13.6.2002 lähetetty kaikki hänen poikaansa B:tä koskevat koulumuistiot. Kaikki muutkin lastensuojelumuistiot kokouksista, joissa käsiteltiin poikien asioita, ja joihin kantelija oli kutsuttu asioista neuvottelemaan, oli myös lähetetty välittömästi hänelle. Kokouksiin kantelija ei pääsääntöisesti osallistunut. Sosiaalityöntekijä oli ollut kantelijaan puhelimitse yhteydessä 29.9.2002 neuvotellakseen B:n asioista, jolloin kantelija oli sosiaalitoimen muistiinpanojen mukaan ilmoittanut, että hän haluaa asioida poikansa asioista vain sähköpostitse.

Kantelija toimitti 22.10.2002 poikansa B:n huostaanottoa koskevaan kuulemistilaisuuteen tietosuojavaltuutetun lomakkeen, jossa hän pyysi saada molemmista pojistaan "muistiot ym. asiakirjat ajalta 20.4.2001–13.8.2002." Kuulemistilaisuudessa oli ollut esillä kaikki B:tä koskeva materiaali, johon kantelija ei kuitenkaan ollut halunnut tilaisuudessa perehtyä, eikä hän myöskään ollut pyytänyt niistä kopioita itselleen. Perhekeskuspäällikön selvityksen mukaan kantelija olisi saanut kopiot B:n asiakirjoista, jos hän olisi niitä kuulemistilaisuudessa pyytänyt.

Koska kantelija ei suostunut allekirjoittamaan huostaanottoa koskevaa kuulemiskertomusta, asia käsiteltiin sosiaalijaostossa 24.10.2002 ja alistettiin hallinto-oikeuteen. Jaoston päätösote asiakirjoineen lähetettiin kantelijalle 25.10.2005.

Espoon sosiaalitoimen selvityksestä ilmeni, että kantelija oli vielä erikseen 11.12.2002 pyytänyt poikaansa A:ta koskevat asiakirjat, jotka hänelle lähetettiin 19.12.2002. Huostaanotetun pojan B:n osalta kaikki asiakirjat lähetettiin vielä uudelleen kantelijalle 14.2.2003.

Espoon sosiaalitoimen selvityksistä ilmeni, että kantelija oli lähettänyt erittäin paljon sähköpostia sekä sosiaalityöntekijöille, johtavalle sosiaalityöntekijälle,

toimistopäällikölle ja sosiaali- ja terveyskeskuksen johtajalle ko. vuosina, joten jälkikäteen oli vaikea päästä tarkkaan selvyyteen tiedonkulusta puolin ja toisin.

3.3

Kannanotto

3.3.1

B:tä koskevat tiedot

Saadun selvityksen perusteella katson, että kantelijalle oli toimitettu säännönmukaisesti hänen huostaan otettua poikaansa B:tä koskevat muistiot häntä koskevista kouluissa, hoitopaikoissa ja sosiaalitoimessa käydyistä neuvotteluista, joihin myös kantelija poikien isänä oli kutsuttu. Näiden asiakirjojen nojalla kantelijalla oli täytynyt olla käsitys B:n ongelmista ja mahdollisuus pyrkiä huolehtimaan hänen asioistaan jo pitkään ennen huostaanottoa. Huostaanoton kuulemistilaisuudessa 22.10.2002 kantelijalla oli ollut kaikki B:tä koskevat asiakirjat tutustuttavanaan, mutta hän ei ollut halunnut niihin perehtyä. Kaikki huostaanottoon liittyvät asiakirjat oli myös postitettu hänelle ensin 25.10.2002 ja kaikki sosiaalitoimen hallussa olleet ja siis 22.10.2002 nähtävillä olleet B:tä koskevat asiakirjat vielä kertaalleen 14.2.2003.

Edellä esitetyn nojalla katson, että perhekeskuspäällikön ei voida osoittaa syyllistyneen kantelussa esitettyihin asiakirjojen salaamiseen, jolla olisi voinut olla vaikutusta B:n huostaanottopäätökseen.

3.3.2

A:ta koskevat tiedot

Mitä tulee A:ta koskevaan tietopyyntöön, katson A:n 22.10.2002 pyytäneen riittävän yksilöidysti asiakirjatietoja pojastaan. Julkisuuslain 14 §:n mukaan tiedot olisi tullut luovuttaa asiakirjamäärästä riippuen kahden viikon tai kuukauden kuluessa pyynnöstä. Joka tapauksessa päätös olisi tullut tehdä näiden laissa säädettyjen määräaikojen puitteissa. A on kuitenkin joutunut uudistamaan pyyntönsä 11.12.2002 eli noin seitsemän viikon kuluttua ensimmäisestä todistettavasta kirjallisesta pyynnöstään, ja vasta tämän jälkeen asiakirjat on toimitettu hänelle 19.12.2002.

Pidän menettelyä moitittavana. Katson Espoon perhepalvelupäällikön toimineen tältä osin julkisuuslain 14 §:n vastaisesti ja laiminlyöneen velvollisuutensa antaa kantelijalle hänen pyytämänsä tiedot A:n asiakirjoista kohtuullisessa ajassa 22.10.2002 esitetystä yksilöidystä asiakirjapyynnöstä. Perhepalvelupäällikön menettelyä tosin lieventää se, että hänen kertomansa mukaan kantelijalle oli toimitettu jo vuosien ajan A:ta koskevia muistioita. Epäselväksi kuitenkin jäi, oliko pyydetty aineisto toimitettu kokonaisuudessaan kantelijalle aikaisemmin, ja kuinka kauan toimituksista oli kulunut.

Saatan edellä kohdassa 3.3.2 esittämäni moittivan käsityksen Espoon Leppävaaran perhekeskuspäällikön menettelyn lainvastaisuudesta hänen tietoonsa.

Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle ja Espoon kaupungin sosiaali- ja terveystoimen perhe- ja sosiaalipalvelut tulosyksikölle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Kirjeen liitteet palautetaan ohessa.